

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Допускається до захисту:

Зав. кафедри підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності

назва кафедри

професор Сатир Л.М.

вчене звання, прізвище, ініціали підпис

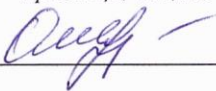
« 13 » листопада 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ»
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ФГ ВІА «ПРОГРЕС» С. ЗБАРАЖ ХМІЛЬНИЦЬКИЙ
РАЙОН ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ)

Виконав(ла) Олексієнко Юрій Павлович

прізвище, ім'я, по батькові

 підпис

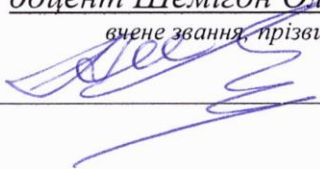
Керівник: доцент Кенко Валентина Миколаївна

вчене звання, прізвище, ініціали

 підпис

Рецензент: доцент Шемігон Олександр Іванович

вчене звання, прізвище, ініціали

 підпис

Я, Олексієнко Юрій Павлович, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

Затверджую:

Гарант ОПП «Підприємництво, торгівля та
біржова торгівля»
професор Сатур Л.М.
вчене звання, прізвище, ініціали
«4» листопада 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра
Олексієнка Юрія Павловича**

Тема: Удосконалення процесу виробництва продукції рослинництва на підприємстві» (за матеріалами ФГ ВІА «Прогрес» с. Збараж Хмельницький район Вінницька область)

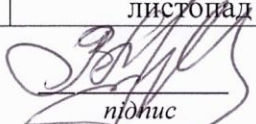
Перелік питань, що розробляються в роботі: дослідження теоретичних, методичних та практичних засад удосконалення процесу виробництва продукції рослинництва на підприємстві; організаційно-економічна характеристика ФГ ВІА «Прогрес»; аналіз процесу виробництва продукції рослинництва у ФГ ВІА «Прогрес»; оцінка виробничих процесів та економічна ефективність галузі рослинництва; надання пропозицій щодо напрямів удосконалення процесу виробництва продукції рослинництва у фермерському господарстві.

Вихідні дані: фундаментальні положення економічної науки, сучасна наукова література, наукові статті, інтернет джерела, звітність. ФГ ВІА «Прогрес Хмельницького району Вінницької області.

Календарний план виконання роботи

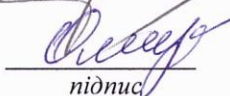
Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2023-січень 2024	виконано
Теоретико-методична частина	лютий-квітень 2024	виконано
Аналітична частина	травень-червень 2024	виконано
Рекомендаційна частина	липень-серпень 2024	виконано
Оформлення роботи	вересень 2024	
Перевірка на плагіат	жовтень 2024	виконано
Подання на рецензування	жовтень 2024	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2024	виконано

Керівник

підпис

доцент Кепко В.М.
вчене звання, прізвище, ініціали

Здобувач

підпис

Олексієнко Ю.П.
прізвище, ініціали

Дата отримання завдання «4» листопада 2023 р.

РЕФЕРАТ ОЛЕКСІЄНКО ЮРІЙ ПАВЛОВИЧ

**Тема: Удосконалення процесу виробництва продукції рослинництва на підприємстві»
(за матеріалами ФГ ВІА «Прогрес» с. Збараж Хмельницький район Вінницька область).
Рукопис.**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво та торгівля». Білоцерківський національний аграрний університет. Біла Церква, 2024.

Досліджено теоретичні, методологічні та практичні засади обґрунтування процесу виробництва продукції рослинництва. Приділено значну увагу фінансово-економічним показникам діяльності досліджуваного господарства за 2021-2023 рр. Проведено оцінку економічної ефективності продукції рослинництва фермерського господарства. Обґрунтовано перспективні напрямки забезпечення виробництва та реалізації продукції рослинництва ФГ ВІА «Прогрес», основними серед яких є вдосконалення технології виробництва, інноваційний розвиток, оптимізація матеріальних витрат, підвищення якості продукції при одночасному зменшенні затрат праці та матеріальних засобів на одиницю продукції.

Використано методичні підходи, методи. Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем удосконалення процесу виробництва продукції рослинництва, нормативні та правові акти України, а також фінансова звітність ФГ ВІА «Прогрес».

У процесі дослідження були використані такі методи дослідження: аналіз і синтез, економіко-статистичний, порівняльний аналіз, монографічний, балансовий, нормативний, абстрактно-логічний, графічний і табличний методи.

Встановлено, що важливого значення набуває впровадження інноваційних підходів при вирощуванні сільськогосподарських культур, які базується на стрімкому розвитку революційних технологічних змін, інтелектуалізації виробництва.

Доведено, що при розробці виробничих планів необхідно обирати оптимальну технологію, графік виробничого процесу та ґрунтуватися на розрахункових показниках щодо матеріально-технічного забезпечення підприємства та планових показниках результативності його роботи.

Зроблено висновок, що для підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва в підприємстві потрібно займатися землеробством на інтенсивній основі: своєчасно вносити оптимальні дози мінеральних і органічних добрив у відповідний період фаз росту й розвитку культурних рослин, екологічно правильно застосовувати пестициди, а також вдосконалювати маркетингово-збутову діяльність.

Одержані результати можуть бути впроваджені у господарську діяльність ФГ ВІА «Прогрес Хмельницького району Вінницької області, що дозволить, на нашу думку, підвищити економічну ефективність виробничо-збутової діяльності галузі рослинництва та удосконалити процес управління нею.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, джерел літератури та додатків. Кваліфікаційна робота магістра містить 61 сторінку повного обсягу роботи, 20 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел із 49 найменувань та 10 додатків.

Ключові слова: рослинництво, процес виробництва, фермерське господарство, урожайність, посівна площа, збутова діяльність, галузь, собівартість, ціна, ефективність, прибуток, рентабельність.

ANNOTATION

OLEKSIENKO YURIY PAVLOVYCH

Topic "Improving the process of production of plant products at the enterprise" (based on the materials of FG VIA "Progress" Zbarazh village, Khmilnytskyi district, Vinnytsia region)".

Manuscript.

Qualification work for obtaining the educational and qualification level "master" in specialty 076 "Entrepreneurship and trade". Belotserk National Agrarian University. Bila Tserkva, 2024.

The theoretical, methodological and practical principles of substantiation of the production process of crop production were studied. Considerable attention was paid to the financial and economic indicators of the researched farm for 2021-2023. An assessment of the economic efficiency of the crop production of the farm was carried out.

Prospective directions for ensuring the production and sale of crop products of FG VIA "Progress" are substantiated, the main ones of which are the improvement of production technology, innovative development, and optimization of material costs. increasing the quality of products while simultaneously reducing the cost of labor and material resources per unit of production.

Methodical approaches and methods were used. The theoretical and methodological basis of the research is scientific developments of domestic and foreign scientists on the problems of improving the process of production of crop production, normative and legal acts of Ukraine, as well as financial reporting of FG VIA "Progress".

The following research methods were used in the research process: analysis and synthesis, economic-statistical, comparative analysis, monographic, balance sheet, normative, abstract-logical, graphic and tabular methods.

It has been established that the introduction of innovative approaches to the cultivation of agricultural crops, which is based on the rapid development of revolutionary technological changes and the intellectualization of production, is becoming important.

It has been proven that when developing production plans, it is necessary to choose the optimal technology, the schedule of the production process and be based on the estimated indicators of the material and technical support of the enterprise and the planned indicators of the effectiveness of its work.

It was concluded that in order to increase the efficiency of the production of plant products in the enterprise, it is necessary to engage in agriculture on an intensive basis: to apply optimal doses of mineral and organic fertilizers in a timely manner in the corresponding period of the phases of growth and development of cultivated plants, to apply pesticides in an ecologically correct way, as well as to improve marketing and sales activities.

The obtained results can be implemented in the economic activity of FG VIA "Progress of the Khmilnytskyi district of the Vinnytsia region, which will allow, in our opinion, to increase the economic efficiency of the production and marketing activities of the plant growing industry and to improve the process of its management.

Structure and scope of qualification work. The master's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, sources of literature and appendices. The master's qualification work contains 61 pages of the full scope of the work, 20 tables, 8 figures, a list of used sources of 49 titles and 10 appendices.

Key words: crop production, production process, farming, productivity, sown area, marketing activity, industry, cost price, price, efficiency, profit, profitability.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ	9
1.1. Особливості виробничих процесів у галузі рослинництва	9
1.2. Методичні аспекти оперативного аналізу виробничих процесів у галузі рослинництва	15
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ФГ ВІА «ПРОГРЕС» ХМІЛЬНИЦЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика фермерського господарства	22
2.2. Організація управління виробничими процесами в ФГ ВІА «Прогрес»	
2.3. Аналіз виробничих процесів галузі рослинництва в ФГ ВІА «Прогрес»	27
Висновки до розділу 2	30
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В ФГ ВІА «ПРОГРЕС»	42
3.1. Удосконалення процесів виробничої діяльності в ФГ ВІА «Прогрес» на основі технології No-till	43
3.2. Економічне обґрунтування доцільності реалізації заходів щодо удосконалення виробничими процесами ФГ ВІА «Прогрес»	49
Висновки до розділу 3	
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	55
ДОДАТКИ	56
	62

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдала В.І., Мірзоєва Т.В., Мірзоєв Т.Д. Господарська цінність технічних нішевих культур і перспективи розвитку їхнього виробництва. *Економіка і управління бізнесом*. 2023. ТОМ 14. № 1. С. 5–2
2. Баришевська І. В. Формування собівартості продукції рослинництва та шляхи її зниження на сільськогосподарських підприємствах / І. В. Баришевська, Т. І. Чаюн // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: *Економічні науки*. 2017. №7. С. 70 – 76.
3. Березіна Л.М., Бородіна Д.С. Сучасний стан виробництва продукції рослинництва в Україні. *Агросвіт*. 2023. № 21. С. 46–50.
4. Вакуленко, В. Л. Шляхи підвищення економічної ефективності інтенсифікації виробництва продукції рослинництва повоєнного часу / Вакуленко В. Л. // Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. 2022. № 24. С. 25-30.
5. Гончаренко С. І. Інноваційні ресурсозберігаючі технології як фактор підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва / С. І. Гончаренко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2017. Вип. 185. С. 131-142.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdusg_2017_185_19
6. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З., Халецька В.В. Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку вітчизняних суб'єктів підприємництва в кризових умовах. *Інвестиції: практика та досвід*, 2022. № 24. С. 5-11.
<https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.24.5>
7. Дашутіна Л. О. Недільніцина Д.Л. Інноваційні методи управління виробництвом продукції рослинництва. *Економіка та суспільство*. Випуск № 44 / 2022 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-42>
8. Діброва А.Д., Діброва Л.В., Лужанський В.В. Теоретико-методичні засади розвитку ринку яблук і продуктів їх переробки. *Економіка і управління бізнесом*. 2024. Том 15. № 1. С. 5–19.

9. Драбчук Наталія. Методологія дослідження економічної ефективності використання земельних ресурсів. *European Journal of Economics and Management*. 2020. Vol. 6, Issue 2. p. 141–149.
10. Жуйков О.Г., Іванів М.О., Ревтьо О.Я., Бурдюг О.О. Агротехнологічні аспекти механічного захисту рослин від бур'янів за біологізації технології вирощування соняшника. *Аграрні інновації*. 2021. Вип. 5. С. 35–40.
11. Жуйков, О., Лаврись, В., & Жуйков, Т. (2024). Економічна та біоенергетична ефективність отримання лікарської фітосировини соняшника декоративного за органічної технології вирощування. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (19), 55-61.
12. Ільчук М.М., Коновал І.А., Водніцький М.В. Стабілізація ринку зерна в Україні в повоєнний період. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2022. Том 13. № 1. С. 19–30.
13. Кваша С.М., Червоний Д.В. Формування попиту і пропозиції на аграрних ринках України в умовах надзвичайних викликів. *Економіка і управління бізнесом*. 2024. Том 15. № 1. С. 5–19.
14. Клименко В.В., Кравченко В.І., Боков В.М., Гуцул В.І. Технологічні основи виготовлення біопалива з рослинних відходів та їх композитів: Монографія. / За ред. В.В. Клименка. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2017. 162 с.
15. Коваленко Н.О., Лабенко О.М., Коваленко В.П., Клименко М.В. Економічна ефективність виробництва озимої пшениці в типовому господарстві Центрального регіону України. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2020. Том 11. № 2. С. 25–32.
16. Козар, С. Ф., Халеп, Ю. М., Євтушенко, Т. А., & Вороная, О. В. (2023). Економічна та енергетична ефективність інокуляції гороху за вирощування культури в системі органічного виробництва. *Сільськогосподарська мікробіологія*, 38, 51-58.
17. Ланченко Є.О., Тимошенко М.М., Івченко В.М. Напрями забезпечення ефективного виробництва продукції рослинництва в

сільськогосподарських підприємствах. *Економіка і управління бізнесом*.
Том 15, № 2, 2024

18. Лисюк О., Балаш Л. Підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва як запорука поступального розвитку аграрного сектору економіки. *Аграрна економіка*, 2023, т. 16, № 1-2. С. 132-139
19. Лищенко М.О. Аналіз економічної ефективності каналів збуту продукції рослинництва у фермерському господарстві. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 5. С. 102–107
20. Мазур В. А., Поліщук І. С., Телекало Н. В., Мордванюк М. О. Рослинництво : Навч. посіб. для студ. в галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» спец. 201 «Агрономія» першого бакалав. рівня. Вінниця : Вид-во ТОВ «Друк». 2020. 352 с.
21. Мірзоева Т.В., Томашевський В.Ю. Обґрунтування доцільності розвитку виробництва нішевих зернових культур. *Економіка і регіон*. 2023. № 1 (88). С. 17–23.
22. Олексієнко Ю.П. Напрями забезпечення ефективного виробництва продукції рослинництва у фермерських господарствах // Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників, 30 жовтня 2024 р. м. Біла Церква: БНАУ, 2024.
23. Сатир Л.М., Кепко В.М., Новікова В.В., Непочатенко А.В. Управління стратегічними змінами як складова аналітичного забезпечення прогнозування фінансових результатів підприємств малого і середнього бізнесу. *Економіка та держава*. 2021. № 9.
24. Семенова Т.В., Чернявський І.Л. Оцінка ефективності енергозберігаючих технологій. «Молодий вчений». № 5 (57) . 2018. С. 752-754
25. Смирнова С. М., Бірюкова О. О. Стратегії розвитку сільськогосподарського землекористування на основі SWOT-аналізу. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 1. С. 53–58.

26. Сокіл О.Г. Дослідження впливу чинників на економічну ефективність сільськогосподарських підприємств / О.Г. Сокіл. *Агросвіт*. 2018. № 1 . С.21-25.
27. Спаський Г. В. Стан, проблеми та шляхи підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах євроінтеграції. *Економіка АПК*. 2017. № 9. С. 49-59.
28. Спринчук Н.А. Економічна ефективність інвестицій в зрошувальні технології. *Агросвіт*. 2024. № 5. С. 70–74.
29. Статистичні збірники «Рослинництво України». Державна служба статистики України. Офіційний веб сайт.URL: [http:// ukrstat.gov.ua](http://ukrstat.gov.ua)
30. Табацкова Г.В., Поточилова І.С., Ткачук А.В. Аналіз виробництва продукції рослинництва у Вінницькій області. *Агросвіт*. 2024. № 6. С. 143–148.
31. Тищенко А. Н., Кизим Н. А., Догайдайло Я. В. Економічна результативність діяльності підприємств: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2017. 144 с.
32. Трохимець О. І. Менеджмент агропродовольчої сфери України в контексті ресурсозбереження. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 43. С. 484-490.
33. Тігарєва В. А., Станкевич І. В. Аналіз існуючих підходів та методів оцінювання бізнес-процесів підприємств та організацій. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*, 2016. С. 113-122.
34. Чередніченко О.О., Чайка Є.А. Економічні аспекти виробництва овочів в Україні. *Економіка і управління бізнесом*. 2022. Том 13. № 3. С. 74–83.
35. Чукіна І. В. Сучасний стан організації управління виробничо-господарською діяльністю аграрних підприємств Черкаської області. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 68–73.
36. Шарковська С.О. Стратегічні напрями розвитку ринку соняшнику. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2019. Том 10. № 2. С. 155–160.

37. Шульський М.Г., Смолинець І.Б. Управління виробництвом аграрної продукції: стан і тенденції розвитку. Економіка та суспільство. Випуск № 26 / 202
38. Шуляр Р.В. Розвиток економіко-управлінського інструментарію забезпечення бізнес-процесів: моделювання, регулювання та економічне обґрунтування. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2018. 276 с.
39. Яворська Т. І. Методологія вдосконалення управління бізнес-процесами в сільськогосподарському підприємстві. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». 2018. № 2(37). С. 154-162.
40. Якубів В. М., Романюк Н. Д. Аналіз ефективності різних каналів реалізації продукції сільськогосподарських підприємств. *Проблеми економіки* № 1 (35), 2018. С. 237-242
41. Ярославський, А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2018, Вип. 20(3). С. 174-177.
42. Яців І.Б., Соловей Ю.І. Участь малих виробників сільськогосподарської продукції в інтегрованих структурах: монографія. Львів: Видавництво АТБ «НБК», 2019. 182 с. <https://economicscience.com.ua/uk/journals/t-15-2-2024https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.19.6>
43. Chienwattanasook K, Jarinto K, Sulong M. The development of community enterprise entrepreneurs in the crop production sector for entry into e-commerce. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2023. № 20. URL: [https://wseas.com/journals/bae/2023/a985107-009\(2023\)](https://wseas.com/journals/bae/2023/a985107-009(2023))
44. Das A., Datta, D., Samajdar T. et al. Livelihood security of small holder farmers in eastern Himalayas, India: Pond based integrated farming system a sustainable approach. *Current Research in Environmental Sustainability*. 2021. № 3. URL: <https://doi.org/10.1016/j.crsust.2021.100076> <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/27415.pdf>.

45. Hurmak N., Yakubiv V. 2017. Efficiency of intermediary activity of agricultural enterprises: methods and assessment indicators. Bulg. J. Agric. Sci. 2017. No. 23 (5). P. 712–716. URL: [http:// www.agrojournal.org/23/05-04.pdf](http://www.agrojournal.org/23/05-04.pdf)
46. Kasych A., Vochozka M. Methodological support of the enterprise sustainable development management. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2018. №1. С.371–381.
47. Makarchuk O. Sunflower oil market in Ukraine: state and challenges. Біоекономіка і аграрний бізнес. 2022. Том 13. № 2. С. 91–100.
48. Merfeld J. Labor elasticities, market failures, and misallocation: evidence from Indian Agriculture. Agricultural Economics. 2021. № 54(5). URL: https://joshmerfeld.github.io/assets/papers/merfeld_markets.pdf
49. Shaimerdenova A., Agapitova L., Bobrova A. et al. Development of optimal crop production model considering existing natural-climatic risks increasing crop yields. Journal of Breeding and Genetic. 2023. № 55(3). <http://doi.org/10.54910/sabrao.2023.55.3>
50. Kuznets KhNUE Personal Learning Systems. URL: https://pns.hneu.edu.ua/pluginfile.php/514719/mod_resource/content/0/T4_лекція.pdf (дата звернення: 04.05.2023).